

Háskólinn
á Akureyri

Félagsvísinda- og lagadeild

Lögfræði

2008

*Standa samkynhneigðir jafnfætis
gagnkynhneigðum fyrir lögnum?*

Elva Gunnlaugsdóttir

Lokaverkefni í félagsvísinda- og lagadeild

*Háskólinn á Akureyri
Félagsvísinda- og lagadeild
Lögfæði
2008*

*Standa samkynhneigðir jafnfætis
gagnkynhneigðum fyrir lögnum?*

*Elva Gunnlaugsdóttir
Lokaverkefni til 60 eininga M.L. prófs í félagsvísinda- og lagadeild*

*Leiðbeinandi
Harpa Ævarsdóttir*

**Ég lýsi því hér með yfir að ég ein er höfundur þessa verkefnis
og að það er afrakstur eigin rannsókna**

Elva Gunnlaugsdóttir

**Það staðfestist hér með að lokaverkefni þetta fullnægir að mínum dómi kröfum
til
M.L. prófs í félagsvísinda- og lagadeild**

Harpa Ævarsdóttir

Útdráttur

Í þessari ritgerð verður fjallað ítarlega um réttarstöðu samkynhneigðra á Íslandi, m.a. í ljósi alþjóðlegra skuldbindinga og samanburði við nágrannalönd okkar. Sérstaklega verður fjallað um fjölskyldulíf samkynhneigðra, þ.e. sambúðarform og rétt þeirra til að eiga og ala upp börn.

Í aldanna rás hefur örlað á fordómum og mismunun í garð minnihlutahópa en hluti þróunar felur í sér að yfirvinna slíkt. Það var ekki fyrr en undir lok 20. aldarinnar sem opin umræða átt sér stað um samkynhneigð og ekki var lengur horft neikvæðum augum á samkynhneigð. Barátta samkynhneigðra fyrir bættem rétti hér á landi og í nágrannalöndum okkar má helst þakka félagasamtökum á borð við Samtökin '78. Óhætt er að segja að löggjafinn hafi verið hljóður um málefni samkynhneigðra allt fram til ársins 1992 en þá hófst undirbúningur að lagabreytingum sem ekki enn sér fyrir endann á. Eftir þau rúmu 16 ár sem þessi vinna löggjafans hefur staðið yfir stefnir nú í að samkynhneigðir öðlist sömu réttindi og gagnkynhneigðir.

Eftir að lög um staðfesta samvist, nr. 87/1996, tóku gildi var eitt helsta baráttumál samkynhneigðra að fá heimild til að eignast börn, þ.e. að ættleiða og gangast undir tæknifrjóvganir. Árið 2006 fengu samkynhneigðir þessi langþráðu réttindi.

Þegar þetta er skrifað liggja tvö frumvörp fyrir Alþingi er varða bættem rétt samkynhneigðra, þ.e. annars vegar rétt samkynhneigðra til að fá staðfesta samvist sína blessaða í kirkju og hins vegar rétt þeirra til að ganga í hjónaband og njóta kirkjulegrar vígslu. Vonir standa til að þau nái fram að ganga áður en langt um líður.

Abstract

In this thesis, the legal status of gays and lesbians in Iceland will be explored extensively, including in the light of international commitments and comparison with our neighboring countries. In particular, the family life of gays and lesbians will be examined, i.e. the types of partnership and their right to have and raise children.

Through the ages there has been prejudice and discrimination towards minorities but a part of evolution involves overcoming such behavior. It was not until towards the end of the 20th century that an open discussion started to take place about gays and lesbians and the negative views on homosexuality began to fade away. The battle of gays and lesbians for better rights in this country and in our neighboring countries can mostly be ascribed to organizations such as Samtökin '78 – The National Organization of Lesbians and Gay men. It is safe to say that the legislature was quiet when it came to issues regarding gays and lesbians up to the year 1992 when preparations for an amendment began which are still ongoing. After more than 16 years of work that the legislature has put in, it now looks as if gays and lesbians will gain the same rights as heterosexuals.

After the laws on confirmed cohabitation nr. 87/1996 were entered into force, one of the main issues of gays and lesbians was the right to have children, i.e. to adopt and to receive assistance with pregation. In 2006 gays and lesbians were granted those much sought after rights.

When this is being written two bills are being presented at Althingi that have to do with improved rights of gays and lesbians, i.e. on the one hand their right to have their confirmed partnership sanctified in church and on the other hand their right to enter into a marriage and have their relationship confirmed in a church. Hopefully both those bills will be passed before long.

Þakkarorð

Sérstakar þakkir fær leiðbeinandinn minn, Harpa Ævarsdóttir, fyrir mjög góða leiðsögn og gott samstarf. Að auki vil ég þakka Sigrúnu Sveinbjörnsdóttur fyrir góðar og gagnlegar ábendingar og Aðalbjörgu Rós Óskarsdóttur fyrir ítarlegan yfirllestur og góðar ábendingar.

Að lokum vil ég þakka sambýlismanni mínum, Kristjáni Sturlusyni, fyrir ómælda hvatningu, þolinmæði og skilning á meðan á þessu verki stóð. Syni mínum, Bjarma og foreldrum færi ég þakkir fyrir ómælda aðstoð og tillitsemi meðan á vinnu verksins stóð.

Takk kærlega fyrir hjálpina

Elva Gunnlaugsdóttir

Efnisyfirlit	
1. Inngangur	2
2. Mannréttindi	4
3. Réttindabaráttá samkynhneigðra	8
3.1. Almennu hegningarlögin nr. 19/1940	9
3.1.1. <i>Breytingar á hegningarlögum nr. 19/1940.</i>	11
3.3. Stofnun Samtakanna '78	13
3.4. Þróun löggjafar eftir 1990	14
3.5. Lög um staðfesta samvist nr. 87/1996	15
3.6. Lagabreyting árið 2000	18
3.7. Stóra lagabreytingin árið 2006.....	19
4. Sambúðarform samkynhneigðra	23
4.1. Staðfest samvist	24
4.2. Óvígð sambúð	27
4.3. Ný frumvörp.....	27
5. Réttur samkynhneigðra til að eignast og ala upp börn	31
5.1. Fóstur	34
5.2. Forsjá.....	35
5.3. Ættleiðingar.....	37
5.3.1. <i>Stjúpættleiðing</i>	37
5.3.2. <i>Frumættleiðing</i>	39
5.4. Tæknifrjóvganir	43
5.5. Einhleypar konur.....	46
6. Afstaða kirkjunnar	49
7. Alþjóðleg samvinna	53
7.1. Sameinuðu þjóðirnar (Sp.)	53
7.2. Evrópuráðið.....	57
7.3. Evrópusambandið (ESB)	61
7.4. Niðurstaða	62
8. Samanburður við nágrannalönd	64
8.1. Danmörk	64
8.2. Svíþjóð	65
8.3. Noregur	67
8.4. Finnland	68
8.5. Holland.....	68
8.6. Færeyjar	69
9. Niðurstaða	72
10. Lokaorð	76
11. Heimildaskrá	79